

Analysis of the Relationship between Hyperactivity and Aggression with Test Anxiety and the Level of Academic Engagement of Second-Year Elementary School Students in Ardabil City, Academic Year 2025-2026

Vida Hashami^{*1}, Roghayeh Monzali², Ruqyeh Ghasemi Ghare Darvishloo³, Zahra Nazarzadeh Rahim Bigloo⁴

¹ Bachelor of Education (Elementary Education), Farhangian University, Pardis Bent Al-Hoda Sadr, Ardabil, Iran.

² Bachelor of Elementary Education, Islamic Azad University, Meshginshahr Branch, Iran.

³ Bachelor of Education, Elementary Education, Pardis Bent Al-Hoda Sadr University of Education, Ardabil, Ardabil, Iran.

⁴ Masters degree in Quran and Hadith Sciences, Islamic Azad University, Ardabil Branch, Ardabil, Iran.

* **Corresponding author:** shahrkhnmt@gmail.com

Received: 2026-01-13

Accepted: 2026-02-21

Abstract

The present study aimed to analyze the relationship between behavioral characteristics of hyperactivity and aggression with test anxiety and the level of academic engagement in second-year elementary school students. This study is applied in terms of purpose and is classified as a descriptive correlational study in terms of method. The statistical population of the study consisted of all sixth-grade female students in District 1 of Ardabil city in the academic year 2025-2026, from which a sample of 183 people was selected using a random cluster sampling method and based on statistical criteria. Standard instruments for measuring hyperactivity, aggression, test anxiety, and academic engagement were used to collect data. The resulting data were analyzed using descriptive and inferential statistical methods, including normality test, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis. The results of the analyses indicated that aggression has a direct and significant relationship with test anxiety and, on the contrary, is associated with a decrease in the level of academic engagement. The findings also showed that hyperactivity can significantly predict increased test anxiety and decreased academic participation and engagement of students. Multivariate indices also indicated the intensity and significance of the effect of these behavioral variables on emotional and academic outcomes. Based on the results obtained, it can be concluded that hyperactivity and aggression are important factors that affect the emotional state and academic engagement of second-year elementary school students, and paying attention to these factors can play an effective role in educational planning and psychological interventions in schools.

Keywords: Hyperactivity, Aggression, Test Anxiety, Academic Conflict

© 2023 Journal of Mental Health in School (JMHS)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article: Hashami V & et al. (2026). Analysis of the Relationship between Hyperactivity and Aggression with Test Anxiety and the Level of Academic Engagement of Second-Year Elementary School Students in Ardabil City, Academic Year 2025-2025. *JMHS*, 3(4): 139-149.

تحلیل رابطه بیش‌فعالی و پرخاشگری با اضطراب امتحان و میزان درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم مقطع ابتدایی شهرستان اردبیل سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴

ویدا حشمی^{۱*}، رقیه منزلی^۲، رقیه قاسمی قره درویشلو^۳، زهرا نظرزاده رحیم بیگلو^۴

^۱ کارشناسی علوم تربیتی (آموزش ابتدایی) دانشگاه فرهنگیان پردیس بنت الهدی صدر اردبیل، اردبیل، ایران.

^۲ کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشگین شهر، ایران.

^۳ کارشناسی علوم تربیتی، آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان پردیس بنت الهدی صدر اردبیل، اردبیل، ایران.

^۴ کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، اردبیل، ایران

* نویسنده مسئول: shahrkhnmt@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۱۲/۰۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۱۰/۲۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل رابطه ویژگی‌های رفتاری بیش‌فعالی و پرخاشگری با اضطراب امتحان و میزان درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان دوره دوم مقطع ابتدایی انجام گرفت. این مطالعه از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، در زمره پژوهش‌های توصیفی از نوع همبستگی قرار دارد. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه یک شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ تشکیل دادند که از میان آن‌ها، نمونه‌ای متشکل از ۱۸۳ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی و بر اساس معیارهای آماری انتخاب شد. برای گردآوری داده‌ها از ابزارهای استاندارد سنجش بیش‌فعالی، پرخاشگری، اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی استفاده گردید. داده‌های حاصل با بهره‌گیری از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی شامل آزمون نرمال بودن، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج تحلیل‌ها حاکی از آن بود که پرخاشگری ارتباطی مستقیم و معنادار با اضطراب امتحان داشته و در مقابل، با کاهش سطح درگیری تحصیلی همراه است. همچنین یافته‌ها نشان داد که بیش‌فعالی به‌طور معناداری می‌تواند افزایش اضطراب امتحان و کاهش مشارکت و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. شاخص‌های چندمتغیره نیز بیانگر شدت و معناداری اثر این متغیرهای رفتاری بر پیامدهای هیجانی و تحصیلی بودند. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، می‌توان نتیجه گرفت که بیش‌فعالی و پرخاشگری از عوامل مهم و تأثیرگذار بر وضعیت هیجانی و میزان درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی محسوب می‌شوند و توجه به این عوامل می‌تواند نقش مؤثری در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و مداخلات روان‌شناختی مدارس ایفا کند.

واژگان کلیدی: بیش‌فعالی، پرخاشگری، اضطراب امتحان، درگیری تحصیلی

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه سلامت روان در مدرسه محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: حشمی، ویدا؛ منزلی، رقیه؛ قاسمی قره درویشلو، رقیه؛ نظرزاده رحیم بیگلو زهرا. (۱۴۰۴). تحلیل رابطه بیش‌فعالی و پرخاشگری با اضطراب امتحان و میزان درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم مقطع ابتدایی شهرستان اردبیل سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴. فصلنامه سلامت روان در مدرسه، ۳(۴): ۱۴۹-۱۳۹.

مقدمه

تحصیلی را عمدتاً حاصل توانایی‌های شناختی، استعداد ذهنی و بهره هوشی می‌دانستند، شواهد علمی جدید نشان می‌دهد که متغیرهای هیجانی، رفتاری و روان‌شناختی نقشی تعیین‌کننده در کیفیت یادگیری و میزان مشارکت تحصیلی دانش‌آموزان ایفا

در سال‌های اخیر، نگاه پژوهشگران حوزه آموزش و روان‌شناسی تربیتی به عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دچار تحول اساسی شده است. برخلاف دیدگاه‌های سنتی که موفقیت

امتحان نه تنها موجب افت نمرات می شود، بلکه انگیزه تحصیلی و علاقه دانش آموزان به یادگیری را نیز تضعیف می کند. شواهد پژوهشی حاکی از آن است که میان بیش فعالی، پرخاشگری و اضطراب امتحان ارتباط معناداری وجود دارد و این متغیرها می توانند به صورت متقابل یکدیگر را تشدید کنند. به عنوان مثال، دانش آموزان بیش فعال یا پرخاشگر به دلیل دشواری در تنظیم هیجانها و کنترل رفتار، بیشتر در معرض تجربه اضطراب امتحان قرار دارند (صادقپور، ۱۴۰۲؛ Lee & Brown, 2023). از سوی دیگر، اضطراب امتحان می تواند رفتارهای پرخاشگرانه را افزایش داده و مشکلات توجه و تمرکز را در دانش آموزان بیش فعال تشدید کند (نیکخو، ۱۴۰۰؛ Davis, 2019).

مطالعات داخلی نیز بر اهمیت تعامل این متغیرها تأکید دارند. برای نمونه، دادگران (۱۴۰۳) نشان داد که همزمانی بیش فعالی و پرخاشگری می تواند پیش بینی کننده کاهش چشمگیر درگیری تحصیلی باشد. همچنین ابراهیم زاده (۱۴۰۱) گزارش کرد که اضطراب امتحان موجب کاهش علاقه و توجه دانش آموزان به فعالیت های کلاسی می شود. این یافته ها نشان می دهد که مشکلات رفتاری و هیجانی به صورت شبکه ای در هم تنیده عمل می کنند و تأثیرات آن ها صرفاً محدود به یک حوزه خاص نیست.

یافته های پژوهش های خارجی نیز این نتایج را تأیید می کنند. Taylor and Anderson (2023) بیان کردند که ترکیب بیش فعالی و پرخاشگری می تواند به افزایش اضطراب امتحان و کاهش معنادار درگیری تحصیلی منجر شود. همچنین Johnson & Williams (2021) نشان دادند که پرخاشگری نه تنها اضطراب امتحان را افزایش می دهد، بلکه مشارکت تحصیلی دانش آموزان را نیز کاهش می دهد. پژوهش های Baker (2020) و Nelson (2020) نیز تأکید دارند که همزمانی بیش فعالی و اضطراب، از عوامل کلیدی در افت یادگیری مؤثر و کاهش انگیزه تحصیلی است.

با توجه به مجموعه این شواهد، می توان بیان داشت که بیش فعالی، پرخاشگری و اضطراب امتحان هر یک به طور مستقل و در تعامل با یکدیگر، نقش مهمی در تضعیف درگیری تحصیلی دانش آموزان دارند. از آنجا که دوره ابتدایی یکی از حساس ترین مراحل رشد تحصیلی و اجتماعی کودکان محسوب می شود، شناسایی و بررسی این متغیرها در این مقطع از اهمیت ویژه ای برخوردار است. بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی دقیق تر روابط میان بیش فعالی، پرخاشگری، اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی در دانش آموزان دوره ابتدایی طراحی شده است تا بتواند زمینه ای علمی برای برنامه ریزی مداخلات آموزشی و روان شناختی مؤثر در مدارس فراهم آورد.

می کنند (Kim & Chang, 2024). این عوامل نه تنها بر عملکرد تحصیلی اثر می گذارند، بلکه می توانند مسیر رشد تحصیلی و اجتماعی کودکان را در بلندمدت تحت تأثیر قرار دهند. در این میان، بیش فعالی، پرخاشگری و اضطراب امتحان از جمله متغیرهایی هستند که به طور ویژه مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته اند، زیرا ارتباط نزدیکی با افت تحصیلی، کاهش تمرکز و تضعیف درگیری تحصیلی دارند.

بیش فعالی به عنوان یکی از شایع ترین مشکلات رفتاری در دوران کودکی، با الگوهایی نظیر بی توجهی مداوم، فعالیت حرکتی افراطی و رفتارهای تکانشی شناخته می شود (سمساری، ۱۳۹۹). این ویژگی ها اغلب باعث می شوند دانش آموزان نتوانند به طور مؤثر بر تکالیف درسی تمرکز کنند، دستورالعمل های آموزشی را به درستی دنبال نمایند یا تعامل سازنده ای با محیط کلاس داشته باشند. پیامد این وضعیت، بروز مشکلات تحصیلی، کاهش کیفیت یادگیری و افزایش تعارض با همسالان و معلمان است (اقاجانی، ۱۴۰۲؛ Fredrikson, 2020). پژوهش ها نشان داده اند که دانش آموزان دارای نشانه های بیش فعالی معمولاً سطح پایین تری از مشارکت فعال در کلاس درس را تجربه می کنند و به سختی می توانند در فعالیت های آموزشی پایدار بمانند (ذاکری، ۱۴۰۰). از این رو، بیش فعالی به عنوان عاملی مهم در کاهش درگیری تحصیلی مطرح می شود.

در کنار بیش فعالی، پرخاشگری نیز یکی دیگر از مشکلات رفتاری رایج در محیط های آموزشی است که می تواند پیامدهای گسترده ای برای رشد تحصیلی و اجتماعی دانش آموزان داشته باشد. پرخاشگری ممکن است به اشکال مختلفی همچون رفتارهای کلامی تند، خشونت فیزیکی یا کناره گیری خصمانه از روابط اجتماعی بروز یابد. این رفتارها فضای یادگیری را مختل کرده و تمرکز دانش آموزان را کاهش می دهد، به گونه ای که مشارکت در فعالیت های کلاسی و تعامل سازنده با معلمان و همسالان به شدت آسیب می بیند (سلامتی، ۱۴۰۳). یافته های پژوهشی نشان می دهد که دانش آموزان پرخاشگر اغلب درگیر تعارض های مکرر در مدرسه هستند و همین امر سبب کاهش علاقه آن ها به فعالیت های آموزشی و افت درگیری تحصیلی می شود (کاشی پزها، ۱۴۰۱؛ Morris & Harper, 2021).

اضطراب امتحان نیز به عنوان یکی از شایع ترین مشکلات هیجانی در میان دانش آموزان، نقش مهمی در افت عملکرد تحصیلی ایفا می کند. این نوع اضطراب معمولاً با نگرانی های افراطی، افکار منفی درباره شکست، و نشانه های جسمانی مانند تپش قلب، تعریق و بی قراری همراه است که همگی می توانند تمرکز و کارایی شناختی دانش آموزان را کاهش دهند (نعمتی، ۱۴۰۲؛ Martinez, 2022). مطالعات نشان داده اند که اضطراب

بیشتری برای یادگیری دارند و عملکرد تحصیلی مطلوب‌تری از خود نشان می‌دهند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی-همبستگی می‌باشد. این روش پژوهشی به محقق امکان می‌دهد تا روابط میان متغیرهای بیش‌فعالی، پرخاشگری، اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان را شناسایی و تحلیل نماید. یافته‌های حاصل از این پژوهش می‌تواند برای طراحی برنامه‌های مداخلاتی آموزشی و روان‌شناختی در محیط مدرسه‌ای کاربردی باشد. جامعه آماری مطالعه شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه ششم دوره ابتدایی مدارس دولتی تحت پوشش آموزش و پرورش ناحیه یک شهرستان قزوین در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ بود که تعداد آن‌ها ۸۹۷ نفر برآورد شد. به منظور انتخاب نمونه، از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد؛ بدین ترتیب که مدارس ناحیه یک به عنوان طبقات مشخص شدند و از هر مدرسه به تناسب تعداد دانش‌آموزان، نمونه‌ای تصادفی انتخاب گردید تا نماینده کل جامعه آماری باشد. بر اساس این روش و با توجه به حجم جامعه، تعداد نمونه برابر با ۱۸۳ نفر تعیین شد. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل اشتغال به تحصیل در پایه ششم دوره ابتدایی در سال تحصیلی مورد نظر، عدم ابتلا به بیماری جسمی شدید یا اختلال روان‌پزشکی خاص، عدم مصرف داروهای روان‌پزشکی و نداشتن سابقه دریافت خدمات روان‌شناختی یا روان‌پزشکی بود. رعایت این معیارها به منظور کاهش اثر عوامل مداخله‌گر و افزایش دقت نتایج انجام شد. گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد و معتبر انجام گرفت که هر یک متغیرهای پژوهش را اندازه‌گیری می‌کردند. پیش‌تر، روایی و پایایی این ابزارها در پژوهش‌های مشابه تأیید شده بود و در مطالعه حاضر نیز با استفاده از شاخص‌های آماری مرتبط مورد ارزیابی قرار گرفت. تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت. در بخش آمار توصیفی، شاخص‌هایی نظیر فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و واریانس برای توصیف متغیرها و ویژگی‌های نمونه استفاده شد. در بخش آمار استنباطی، آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها، ضریب همبستگی پیرسون برای تحلیل روابط بین متغیرها و رگرسیون خطی چندگانه برای تعیین اثر همزمان بیش‌فعالی و پرخاشگری بر اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی به کار گرفته شد. تمامی تحلیل‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ انجام شد. علاوه بر این، پیش‌فرض استقلال خطاها با استفاده از شاخص

تعاریف مفهومی

بیش‌فعالی:

بیش‌فعالی به الگوی رفتاری پایداری اطلاق می‌شود که با سطح بالایی از بی‌قراری، فعالیت حرکتی افراطی و رفتارهای تکانشی مشخص می‌گردد و معمولاً با دشواری در حفظ توجه و تمرکز همراه است. دانش‌آموزان دارای این ویژگی اغلب در تنظیم رفتار، پیروی از قوانین کلاس و انجام منظم فعالیت‌های آموزشی با مشکل مواجه می‌شوند و این مسئله می‌تواند یادگیری و روابط اجتماعی آنان را تحت تأثیر قرار دهد. از دیدگاه بال و بارکلی، بیش‌فعالی بخشی از یک اختلال عصبی-رشدی است که ناتوانی در خودنظم‌دهی رفتاری و توجه پایدار از مؤلفه‌های اصلی آن محسوب می‌شود.

پرخاشگری:

پرخاشگری به مجموعه‌ای از کنش‌ها و واکنش‌های رفتاری گفته می‌شود که با هدف آسیب‌رساندن به دیگران یا ابراز خصومت نسبت به محیط بروز می‌یابد. این رفتارها ممکن است به شکل فیزیکی، کلامی یا غیرمستقیم ظاهر شوند و معمولاً در پاسخ به ناکامی، فشار روانی یا تعارض‌های هیجانی شکل می‌گیرند. پژوهشگران معتقدند که پرخاشگری می‌تواند عملکرد اجتماعی و تحصیلی فرد را مختل کرده و موجب افزایش تعارض در محیط‌های آموزشی شود.

اضطراب امتحان

اضطراب امتحان نوعی حالت هیجانی منفی است که در موقعیت‌های ارزیابی تحصیلی یا در آستانه آن‌ها تجربه می‌شود و با نگرانی مفرط، تنش روانی و نشانه‌های جسمانی مانند بی‌قراری و تپش قلب همراه است. این نوع اضطراب می‌تواند موجب اختلال در تمرکز، کاهش کارایی حافظه و ناتوانی در ارائه عملکرد واقعی دانش‌آموز شود. به باور پاتریک و همکاران، اضطراب امتحان نتیجه تعامل بین عوامل شناختی، هیجانی و فشارهای محیطی است که در صورت تداوم، پیامدهای منفی تحصیلی به دنبال دارد.

درگیری تحصیلی

درگیری تحصیلی به میزان مشارکت فعال و معنادار دانش‌آموز در فعالیت‌های آموزشی اطلاق می‌شود و نشان‌دهنده سطح توجه، تلاش و علاقه او نسبت به یادگیری است. این سازه شامل مؤلفه‌های رفتاری، شناختی و هیجانی بوده و نقش مهمی در یادگیری عمیق و پایدار ایفا می‌کند. مطالعات نشان می‌دهند که دانش‌آموزانی با سطح بالاتر درگیری تحصیلی، انگیزه

دوربین-واتسون مورد بررسی قرار گرفت. رعایت این پیش فرض نشان دهنده عدم همبستگی بین خطاهای مدل و اعتبار نتایج رگرسیون خطی چندگانه است.

ابزار گردآوری داده ها

در پژوهش حاضر، داده‌ها از دو روش مطالعه کتابخانه‌ای و میدانی جمع‌آوری شدند. در بخش کتابخانه‌ای، منابع علمی، مقالات پژوهشی و مطالعات پیشین بررسی شد تا مبانی نظری و پیشینه تحقیق به‌طور جامع فراهم گردد. در بخش میدانی، داده‌ها با استفاده از چهار پرسشنامه استاندارد جمع‌آوری شد که هر یک متغیرهای پژوهش را به شکل مستقیم می‌سنجیدند. این پرسشنامه‌ها شامل پرخاشگری، درگیری تحصیلی، بیش‌فعالی و اضطراب امتحان بودند.

۱. پرسشنامه پرخاشگری کودکان نیلسون و همکاران

این پرسشنامه یک ابزار خودگزارشی است که میزان خشم و پرخاشگری کودکان را در موقعیت‌های مختلف و همچنین مهارت‌های اجتماعی آن‌ها می‌سنجد. پرسشنامه شامل ۳۹ سؤال است که در چهار خرده‌مقیاس زیر تقسیم شده‌اند:

- ناکامی (۱۱ سؤال): ۱، ۲، ۳، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۸
- پرخاشگری بدنی (۹ سؤال): ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷
- روابط با همسالان (۹ سؤال): ۷، ۸، ۹، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴
- روابط با مراجع قدرت (۱۰ سؤال): ۴، ۵، ۶، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۹

این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت چهار گزینه‌ای نمره‌گذاری می‌شود:

(۱) توجه نمی‌کنم، (۲) مرا آزار می‌دهد، (۳) واقعاً ناراحت می‌شوم، (۴) عصبانی می‌شوم.

حداقل و حداکثر نمره قابل کسب بین ۳۹ تا ۱۵۶ است، و نمره بالاتر نشان دهنده پرخاشگری بیشتر است. برخی از سوالات دارای نمره‌گذاری معکوس هستند (۱، ۷، ۸، ۹، ۱۴ و ۲۳).

پایایی و روایی: ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ و ضریب بازآزمایی بین ۰/۶۵ تا ۰/۷۵ گزارش شده است. روایی چهار زیرمقیاس نیز برابر با ۰/۹۳ برآورد شده است.

۲. پرسشنامه درگیری تحصیلی ریو

این پرسشنامه شامل ۱۷ گویه است و چهار بعد اصلی درگیری تحصیلی را می‌سنجد:

- درگیری رفتاری (۱ تا ۴)
- درگیری عاملی (۵ تا ۹)
- درگیری شناختی (۱۰ تا ۱۳)
- درگیری عاطفی (۱۴ تا ۱۷)

پاسخ‌ها بر اساس مقیاس هفت درجه‌ای لیکرت از ۱ (بسیار مخالفم) تا ۷ (بسیار موافقم) نمره‌گذاری می‌شوند.

این ابزار امکان بررسی دقیق سطح توجه، تلاش، علاقه و مشارکت دانش‌آموزان در جنبه‌های مختلف تحصیلی را فراهم می‌آورد.

پایایی و روایی: در پژوهش رضانی و خامسان (۱۳۹۶)، ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۲ گزارش شد و روایی محتوایی و صوری نیز تأیید گردید.

۳. پرسشنامه اختلال کمبود توجه-بیش‌فعالی سوانسون و همکاران

نسخه والدین این پرسشنامه شامل ۱۸ سؤال است و دو مولفه اصلی را اندازه‌گیری می‌کند:

- اختلال کمبود توجه (۱ تا ۹)
- اختلال بیش‌فعالی (۱۰ تا ۱۸)

نمره‌گذاری بر اساس مقیاس چهار گزینه‌ای لیکرت انجام می‌شود:

(۰ هرگز، ۱ خیلی کم، ۲ زیاد، ۳ خیلی زیاد)

نمرات بالاتر نشان دهنده شدت بیشتر اختلال است. پایایی و روایی: ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش شده و در مطالعات داخلی و خارجی اعتبار آن تأیید گردیده است.

۴. پرسشنامه اضطراب امتحان TAI

این پرسشنامه شامل ۲۵ ماده است و اضطراب مرتبط با امتحان را در دانش‌آموزان می‌سنجد. پاسخ‌ها بر اساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) ثبت می‌شود.

پایایی و روایی: در پژوهش قاسمی (۱۳۹۳)، ضریب آلفای کرونباخ این ابزار ۰/۸۹ گزارش شده و روایی محتوایی و صوری آن نیز تأیید گردیده است. برای اطمینان از اعتبار، نظر استاد راهنما و تعدادی از متخصصان بررسی و اصلاحات لازم اعمال شد.

یافته های پژوهش

جدول ۱. بررسی هم خطی چندگانه متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل	تلورانس	VIF
بیش فعالی	۰/۲۸۶	۳/۴۹۸
پرخاشگری	۰/۲۸۶	۳/۴۹۸

جدول ۱ به بررسی هم خطی چندگانه بین متغیرهای پژوهش پرداخته است، همانطور که مشخص است، مقدار تحمل یا تلورانس تمام متغیرهای پژوهش بالاتر از ۰/۰۱ است، همچنین

مقادیر VIF تمامی متغیرهای مستقل کمتر از ۱۰ است که این نشان می دهد بین متغیرهای مستقل رابطه هم خطی چندگانه وجود ندارد و می توان به ادامه تحلیل پرداخت.

جدول ۲. آزمون دوربین-واتسون برای بررسی استقلال خطاها

مدل رگرسیونی پژوهش	مقدار دوربین-واتسون
مدل نهایی	۲/۱۵۳

به منظور بررسی استقلال مشاهدات (استقلال خطاها یا باقیمانده ها) از یکدیگر از آزمون دوربین-واتسون استفاده شد و مقدار این آزمون در این پژوهش ۲/۱۵۳ به دست آمد و از آنجایی که این مقدار در محدوده مجاز (بین ۱/۵ تا ۲/۵) قرار دارد، نتیجه گرفته می شود خطاها با یکدیگر همبستگی ندارند و فرضیه استقلال خطاها پذیرفته می شود.

در این بخش به آزمون فرضیه پژوهش پرداخته می شود که بیان می کند بیش فعالی و پرخاشگری با اضطراب امتحان و درگیری

تحصیلی رابطه دارد. برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شد. این آزمون به منظور سنجش میزان و جهت رابطه خطی بین متغیرهای مذکور به کار گرفته شده است. نتایج این آزمون کمک می کند تا میزان همبستگی و تاثیر متقابل این متغیرها به صورت آماری مشخص گردد. جدول ۴-۷ نتایج آزمون همبستگی پیرسون را گزارش می دهد.

جدول ۳. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای بیش فعالی و پرخاشگری با اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی

	۴	۳	۲	۱	
۱. بیش فعالی				۱	
۲. پرخاشگری			۱	۰/۸۴۵**	
۳. اضطراب امتحان		۱	۰/۹۰۱**	۰/۸۷۶**	
درگیری تحصیلی	۱	-۰/۹۸۲**	-۰/۹۰۱**	-۰/۸۸۲**	

مطابق جدول فوق، یافته های پژوهش نشان می دهند که بین بیش فعالی و اضطراب امتحان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($r=0/876, p<0/01$). این بدان معناست که با افزایش بیش فعالی در دانش آموزان، میزان اضطراب امتحان نیز افزایش می یابد. بین پرخاشگری و اضطراب امتحان نیز همبستگی مثبت و معناداری مشاهده شد ($r=0/901, p<0/01$). بنابراین، دانش آموزانی که سطح پرخاشگری بالاتری دارند، معمولاً اضطراب امتحان بیشتری را تجربه می کنند. همچنین، بین بیش فعالی و درگیری تحصیلی رابطه منفی و معناداری یافت شد ($r=-0/882, p<0/01$). به عبارتی، با افزایش بیش فعالی، میزان درگیری تحصیلی دانش آموزان کاهش می یابد. بین پرخاشگری و درگیری تحصیلی نیز همبستگی منفی و معنادار بود ($p<0/01$).

که بیانگر این است که پرخاشگری بیشتر، با مشارکت تحصیلی کمتر همراه است. این یافته ها به طور کلی از فرضیه اصلی پژوهش پشتیبانی می کنند و نشان می دهند که بیش فعالی و پرخاشگری با اضطراب امتحان و میزان مشارکت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنادار دارند؛ به طوری که این دو متغیر (بیش فعالی و پرخاشگری) نه تنها با افزایش اضطراب امتحان مرتبط اند، بلکه با کاهش درگیری تحصیلی نیز همراه هستند.

در ادامه، به منظور بررسی رابطه متغیرهای بیش فعالی و پرخاشگری به عنوان متغیرهای پیش بین با اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی به عنوان متغیرهای ملاک، از رگرسیون چندمتغیره (Multivariate Regression) استفاده شد. در این

اولیه شامل نرمال بودن، استقلال خطاها، هم‌خطی چندگانه، و یکنواختی واریانس مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که داده‌ها برای انجام تحلیل رگرسیون چندمتغیره مناسب هستند. در ادامه نتایج آزمون فرضیه اصلی گزارش می‌شود.

روش، هم‌زمان اثر دو یا چند متغیر مستقل بر دو متغیر وابسته بررسی می‌شود و این امکان را فراهم می‌سازد که تأثیر نسبی هر یک از متغیرهای پیش‌بین بر نتایج تحصیلی و هیجانی دانش‌آموزان تحلیل شود. پیش از اجرای رگرسیون، مفروضات

جدول ۴. آزمون اثرات چند متغیره (Multivariate Tests)

متغیر	شاخص	مقدار	آماره F	درجات آزادی	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آماری
بیش فعالی	Wilks' Lambda	۰/۷۳۴	۵۵/۸۰۰	۲	۰/۰۰۰	۰/۲۷۶	۱/۰۰۰
پرخاشگری	Wilks' Lambda	۰/۶۰۱	۹۷/۱۴۸	۲	۰/۰۰۰	۰/۳۹۹	۱/۰۰۰

اثر (Partial Eta Squared) بیانگر سهم قابل توجه این متغیرها در توضیح تغییرات متغیرهای وابسته می‌باشد. توان آماری ۱/۰۰۰ نشان‌دهنده قدرت بالای آزمون در تشخیص اثرات واقعی است.

آزمون‌های چندمتغیره نشان می‌دهد که هر دو متغیر بیش‌فعالی و پرخاشگری تأثیر معناداری بر مجموعه متغیرهای وابسته اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی دارند ($p < 0.01$). شاخص ویلکز لامبدا برای بیش‌فعالی ۰/۷۳۴ و برای پرخاشگری ۰/۶۰۱ است که به معنی تأثیر قوی این متغیرها است. همچنین اندازه

جدول ۵. آزمون اثرات بین‌گروهی (Tests of Between-Subjects Effects)

منبع	متغیر وابسته	آماره F	سطح خطا	اندازه اثر
بیش فعالی	اضطراب امتحان	۹۵/۶۶۳	۰/۰۰۰	۰/۲۴۶
بیش فعالی	درگیری تحصیلی	۱۱۰/۳۸۴	۰/۰۰۰	۰/۲۷۳
پرخاشگری	اضطراب امتحان	۱۸۵/۲۸۱	۰/۰۰۰	۰/۳۸۷
پرخاشگری	درگیری تحصیلی	۱۷۹/۳۷۰	۰/۰۰۰	۰/۳۷۹

بسیار قوی است ($p < 0.01$). همچنین اندازه اثر این متغیرها در محدوده متوسط تا بالا قرار دارد که نشان‌دهنده نقش مهم آن‌ها در تغییرات هر دو متغیر وابسته است.

نتایج آزمون اثرات بین‌گروهی نشان می‌دهد که بیش‌فعالی و پرخاشگری هر دو به‌طور معنادار بر اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذارند. این نتایج از لحاظ آماری

جدول ۶. ضرایب مدل رگرسیون (Parameter Estimates)

متغیر وابسته	پیش‌بین	ضریب B	خطای استاندارد	آماره t	سطح خطا	اندازه اثر
اضطراب امتحان	بیش فعالی	۰/۸۹۰	۰/۰۹۱	۹/۷۸۱	۰/۰۰۰	۰/۲۴۶
اضطراب امتحان	پرخاشگری	۰/۶۵۳	۰/۰۴۸	۱۳/۶۱۲	۰/۰۰۰	۰/۳۸۷
درگیری تحصیلی	بیش فعالی	-۰/۵۹۰	۰/۰۵۶	-۱۰/۵۰۶	۰/۰۰۰	۰/۲۷۳
درگیری تحصیلی	پرخاشگری	-۰/۳۹۷	۰/۰۳۰	-۱۳/۳۹۳	۰/۰۰۰	۰/۳۷۹

بیش‌فعالی، میزان درگیری تحصیلی کاهش می‌یابد ($p < 0.01$)، $\beta = -0.590$. متغیر پرخاشگری نیز همانند بیش‌فعالی، رابطه مثبت و معناداری با اضطراب امتحان ($p < 0.01$)، $\beta = 0.653$ و رابطه منفی و معناداری با درگیری تحصیلی ($p < 0.01$)، $\beta = -0.397$ دارد. این یافته‌ها نشان می‌دهد که افزایش

بر اساس ضرایب رگرسیونی، متغیر بیش‌فعالی رابطه مثبت و معناداری با اضطراب امتحان دارد، به این معنی که افزایش میزان بیش‌فعالی همراه با افزایش اضطراب امتحان است ($p < 0.01$)، $\beta = 0.890$. همچنین بیش‌فعالی رابطه منفی و معناداری با درگیری تحصیلی دارد، به طوری که با افزایش

مدرسه می‌گردد که این شرایط به کاهش حمایت اجتماعی و افزایش احساس تنهایی و اضطراب دانش‌آموز منجر می‌شود. از سوی دیگر، کاهش درگیری تحصیلی دانش‌آموزان پرخاشگر نیز قابل توجه است؛ زیرا تعارضات رفتاری آنها با معلمان و همکلاسی‌ها موجب کاهش فرصت‌های مشارکت مثبت و تأثیرگذار در فرایند یادگیری می‌شود و انگیزه آنها برای حضور فعال در کلاس کاهش می‌یابد (Johnson, et al. 2023). در کل، این یافته‌ها مطابق با مدل‌های نظری خودتنظیمی هیجان و کنترل رفتاری است که بر نقش حیاتی مهارت‌های تنظیم هیجان و مدیریت رفتار در موفقیت تحصیلی و سلامت روان دانش‌آموزان تأکید دارد (Miller, et al. 2020). ضعف در این مهارت‌ها دانش‌آموزان را در معرض فشارهای روانی و افت عملکرد تحصیلی قرار می‌دهد. از نظر کاربردی، نتایج پژوهش بر لزوم توجه جامع و چندجانبه به مسائل هیجانی و رفتاری در مدارس تأکید دارد و ضرورت طراحی برنامه‌های آموزشی و درمانی ویژه برای تقویت مهارت‌های خودتنظیمی، مدیریت استرس و مقابله مؤثر با اضطراب را روشن می‌سازد. مداخلاتی که علاوه بر بهبود عملکرد تحصیلی، مهارت‌های تنظیم هیجان، کنترل رفتار و توانمندسازی اجتماعی دانش‌آموزان را هدف قرار می‌دهند، می‌توانند به طور مؤثری اضطراب امتحان را کاهش و درگیری تحصیلی را افزایش دهند (Johnson, et al. 2023). به این ترتیب، توجه ویژه به مشکلات رفتاری همچون بیش‌فعالی و پرخاشگری در دوره ابتدایی، می‌تواند به ارتقای سلامت روانی و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان کمک کرده و شرایط لازم برای رشد همه‌جانبه آنان فراهم آورد.

پیشنهادات کاربردی

۱. طراحی برنامه‌های پیشگیرانه و تقویتی هیجانی-تحصیلی

مدارس می‌توانند برنامه‌های ترکیبی آموزشی و روان‌شناختی برای دانش‌آموزان پایه ششم طراحی کنند که تمرکز اصلی آن بر مدیریت بیش‌فعالی، کنترل پرخاشگری و کاهش اضطراب امتحان باشد. این برنامه‌ها می‌توانند شامل تمرین‌های تمرکز و خودتنظیمی، بازی‌های روان‌شناختی گروهی، جلسات مشاوره کوتاه‌مدت و فعالیت‌های آرام‌سازی ذهنی باشند. اجرای چنین برنامه‌هایی علاوه بر کاهش رفتارهای مشکل‌ساز، باعث افزایش انگیزه و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان خواهد شد.

۲. فعال‌سازی روش‌های تدریس مشارکتی و تعاملی

ایجاد محیط یادگیری پویا و مشارکتی در کلاس می‌تواند نقش مؤثری در کاهش پرخاشگری و افزایش توجه دانش‌آموزان

پرخاشگری منجر به افزایش اضطراب امتحان و کاهش درگیری تحصیلی می‌شود. تمام ضرایب دارای سطح معنی‌داری بسیار بالا بوده و اندازه اثرها نیز نشان‌دهنده نقش قابل توجه این متغیرها در پیش‌بینی اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی می‌باشد. این نتایج به‌طور کلی نشان‌دهنده آن است که فرضیه اصلی پژوهش تأیید می‌شود و بیش‌فعالی و پرخاشگری با اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی رابطه دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر به وضوح نشان می‌دهد که بیش‌فعالی و پرخاشگری رابطه معنادار و تأثیرگذاری با اضطراب امتحان و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی دارند؛ به‌گونه‌ای که افزایش بیش‌فعالی و پرخاشگری منجر به افزایش سطح اضطراب امتحان و کاهش درگیری تحصیلی می‌شود. این رابطه را می‌توان از جنبه‌های مختلف نظری و عملی مورد بررسی قرار داد. کودکان بیش‌فعال، به دلیل مشکلاتی که در تنظیم هیجان، کنترل تکانه و تمرکز دارند، در موقعیت‌های استرس‌زای آموزشی همچون امتحانات با چالش‌های جدی مواجه می‌شوند که این موضوع به افزایش اضطراب امتحان آنها منجر می‌شود. تحقیقات اخیر نشان داده‌اند که ضعف در مهارت‌های خودتنظیمی هیجانی و رفتاری باعث می‌شود این کودکان نتوانند به خوبی فشارهای روانی را مدیریت کنند و در نتیجه اضطراب بالاتری را تجربه نمایند (Miller, et al. 2020). اضطراب امتحان نه تنها به عنوان واکنش روانی به شرایط آزمون، بلکه به عنوان عاملی بازدارنده در روند یادگیری و عملکرد تحصیلی عمل می‌کند؛ به طوری که افزایش اضطراب می‌تواند باعث کاهش تمرکز، ضعف در حافظه کاری و عملکرد شناختی دانش‌آموز شود. در مقابل، رابطه منفی بیش‌فعالی با درگیری تحصیلی نیز قابل تبیین است. دانش‌آموزان بیش‌فعال، به دلیل دشواری در حفظ توجه، بی‌ثباتی رفتاری و ضعف در سازماندهی فعالیت‌های یادگیری، توانایی مشارکت فعال و مستمر در فرایند تحصیل را از دست می‌دهند (Basing et al, 2019). نظریه‌های انگیزشی و روان‌شناختی حاکی از آن است که خودتنظیمی پایین موجب کاهش انگیزه و علاقه به یادگیری می‌شود و این امر در نهایت منجر به افت مشارکت و درگیری تحصیلی خواهد شد (Deci & Ryan, 2000). پرخاشگری نیز به عنوان یک رفتار هیجانی ناکارآمد، تأثیر مشابهی دارد؛ کودکان پرخاشگر در مواجهه با فشارهای محیطی تمایل دارند با واکنش‌های هیجانی و تهاجمی پاسخ دهند که این خود باعث افزایش سطح اضطراب و تنش روانی آنان می‌شود (Baker, et al, 2021). علاوه بر این، پرخاشگری موجب ایجاد مشکلات بین‌فردی و تعارضات اجتماعی در محیط

بیش فعال داشته باشد. استفاده از یادگیری گروهی، پروژه‌های عملی، بازی‌های آموزشی و شبیه‌سازی موقعیت‌های واقعی، دانش‌آموزان را به تعامل مثبت با یکدیگر ترغیب می‌کند و مشارکت فعال در فرآیند یادگیری را افزایش می‌دهد.

۳. برگزاری جلسات مهارت‌آموزی هیجانی و اجتماعی

راه‌اندازی کارگاه‌های کوتاه‌مدت مهارت‌های اجتماعی و هیجانی برای دانش‌آموزان می‌تواند اثرات مستقیم بر کاهش اضطراب امتحان و کنترل خشم داشته باشد. این جلسات می‌توانند شامل تمرین‌های حل مسئله، مدیریت خشم، ارتباط مؤثر با همسالان و تکنیک‌های آرام‌سازی جسمی و ذهنی باشند تا دانش‌آموزان بتوانند به شکل مؤثرتری با چالش‌های تحصیلی و اجتماعی مواجه شوند.

۴. تقویت تعامل خانه و مدرسه برای مدیریت رفتارها

والدین و معلمان نقش کلیدی در کنترل رفتارهای بیش‌فعال و پرخاشگرانه دانش‌آموزان دارند. برگزاری کارگاه‌ها و جلسات آموزشی مشترک برای والدین و معلمان می‌تواند آنها را با استراتژی‌های تقویت مثبت، مدیریت ساختاری محیط کلاس و خانه، و تکنیک‌های کاهش اضطراب امتحان آشنا کند. هماهنگی بین خانه و مدرسه به کاهش مشکلات رفتاری و ارتقای سطح درگیری تحصیلی کمک می‌کند.

۵. استفاده از فناوری‌های آموزشی برای کنترل رفتار و افزایش انگیزه

پیاده‌سازی اپلیکیشن‌ها و بازی‌های آموزشی دیجیتال که تمرین‌های تمرکز، آرام‌سازی و حل مسئله را ارائه می‌دهند، می‌تواند برای دانش‌آموزان بیش‌فعال و پرخاشگر جذابیت بیشتری ایجاد کرده و سطح مشارکت در یادگیری را افزایش دهد. این روش‌ها همزمان با سرگرم‌کننده بودن، به کاهش اضطراب امتحان و پرخاشگری نیز کمک می‌کنند.

۶. ارزیابی مستمر و بازخورد فردی

اجرای سیستم‌های بازخورد روزانه یا هفتگی برای سنجش پیشرفت دانش‌آموزان در زمینه رفتار، تمرکز و مشارکت تحصیلی، امکان تشخیص به موقع مشکلات و ارائه مداخلات شخصی‌سازی شده را فراهم می‌کند. این روش باعث می‌شود دانش‌آموزان و معلمان پیشرفت‌ها و نقاط ضعف خود را بهتر بشناسند و اقدامات اصلاحی سریع انجام شود.

موازن اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت‌کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

منابع فارسی

- ابراهیم زاده، ش. (۱۴۰۱). بررسی اثر اضطراب امتحان بر سطح درگیری تحصیلی، توجه و انگیزه یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی. *مجله علوم تربیتی و یادگیری*، ۱۳(۲)، ۴۵-۷۰.
- اقاجانی، ف. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر ویژگی‌های بیش‌فعالی بر درگیری تحصیلی، توجه و انگیزش دانش‌آموزان پایه ششم. *مجله روان‌شناسی و توسعه تحصیلی*، ۱۲(۱)، ۳۰-۵۰.
- دادگران، ج. (۱۴۰۳). تأثیر همزمان بیش‌فعالی و پرخاشگری بر کاهش مشارکت و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم. *مجله روان‌شناسی مدرسه و توسعه تحصیلی*، ۱۰(۳)، ۸۰-۱۰۵.
- ذاکری، ن. (۱۴۰۰). نقش بیش‌فعالی و پرخاشگری در کاهش مشارکت تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی. *مجله مطالعات تربیتی و روان‌شناسی یادگیری*، ۱۳(۳)، ۹۰-۱۱۰.
- سلامتی، ح. (۱۴۰۳). تحلیل رابطه بین ابعاد پرخاشگری و میزان درگیری تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی. *مجله تحقیقات روان‌شناسی و آموزش*، ۱۴(۱)، ۷۵-۹۵.
- سمساری، ع. (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین اختلال بیش‌فعالی و ابعاد پرخاشگری با اضطراب امتحان در دانش‌آموزان دختر و پسر دوره ابتدایی. *مجله روان‌شناسی مدرسه و یادگیری*، ۹(۱)، ۴۰-۶۵.
- صادقپور، م. (۱۴۰۲). تأثیر اختلال بیش‌فعالی و مشکلات یادگیری ویژه بر میزان اضطراب امتحان و نمرات تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی. *مجله نوآوری‌های آموزشی و روان‌شناسی تربیتی*، ۱۰(۲)، ۶۰-۸۵.
- کاشی پزها، ر. (۱۴۰۱). ارتباط بین اضطراب امتحان و پرخاشگری در نوجوانان و تأثیر آن بر عملکرد تحصیلی و مشارکت کلاسی. *مجله پژوهش‌های روان‌شناسی و رفتارهای تحصیلی*، ۱۲(۴)، ۱۱۰-۱۳۵.

- Johnson SM, et al. (2023). Aggression and academic engagement in adolescents: The role of emotion regulation. *Journal of Adolescence*, 90, 1–12.
- Kashipozha, R. (2013). The relationship between test anxiety and aggression in adolescents and its effect on academic performance and class participation. *Journal of Research in Psychology and Educational Behavior*, 12(4), 110-135. [Persian]
- Kim, Y., & Chang, H. (2024). Exam anxiety and academic performance in elementary school students. *Contemporary Educational Research*, 15(1), 15-29.
- Lee, J., & Brown, M. (2023). Hyperactivity, aggression, and test anxiety in primary school students. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 81, 101497.
- Martinez, P. (2022). Exam anxiety and academic engagement in children. *International Journal of Educational Psychology*, 11(2), 200-217.
- Miller M, et al. (2020). Emotional regulation and academic achievement in children with ADHD. *Journal of School Psychology*, 74, 1–12.
- Morris, A., & Harper, T. (2021). Exam anxiety and aggressive behaviors in elementary students. *Child and Adolescent Behavior*, 39(4), 350-366.
- Nemati, M. (2013). Investigating the effect of test anxiety on academic performance, motivation and self-esteem of sixth grade students in Zanjan District 1 elementary schools. *Journal of Psychology and Education*, 12(3), 50-75. [Persian]
- Nikkho, M. (2021). Investigating the correlation between aggression and test anxiety in elementary school students and its effect on academic performance. *Journal of Contemporary Psychology and Education*, 13(2), 55-80. [Persian]
- Sadeghpour, M. (2013). The effect of hyperactivity disorder and specific learning difficulties on the level of test anxiety and academic grades of elementary school students. *Journal of Educational Innovations and Educational Psychology*, 10(2), 60-85. [Persian]
- نعمتی، م. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر اضطراب امتحان بر عملکرد تحصیلی، انگیزش و عزت نفس دانش‌آموزان پایه ششم مدارس ابتدایی ناحیه یک زنجان. *مجله روان‌شناسی و آموزش*، ۱۲(۳)، ۵۰-۷۵.
- نیکخو، م. (۱۴۰۰). بررسی همبستگی بین پرخاشگری و اضطراب امتحان در دانش‌آموزان ابتدایی و تأثیر آن بر عملکرد تحصیلی. *مجله روان‌شناسی معاصر و آموزش*، ۱۳(۲)، ۵۵-۸۰.

فهرست منابع

- Aghajani, F. (2023). Investigating the effect of hyperactivity characteristics on academic engagement, attention and motivation of sixth grade students. *Journal of Educational Psychology and Development*, 12(1), 30-50. [Persian]
- Baker ER, et al. (2021). Aggression and anxiety in school-aged children: A longitudinal study. *Aggressive Behavior*, 47(5), 492–501.
- Baker, T. (2020). The relationship between hyperactivity and test anxiety in elementary students. *Journal of Educational Psychology*, 112(3), 410-425.
- Basing L, et al. (2019). ADHD and academic engagement: The role of emotional regulation. *Learning and Individual Differences*, 69, 1–8.
- Dadgaran, J. (2024). The simultaneous effect of hyperactivity and aggression on reducing academic engagement and engagement of sixth grade students. *Journal of School Psychology and Educational Development*, 10(3), 80-105. [Persian]
- Davis, M. (2019). Aggression and exam anxiety: A study of elementary students. *Psychology in the Schools*, 56(8), 1200-1215.
- Deci EL, Ryan RM. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- Ebrahimzadeh, Sh. (2022). Investigating the effect of test anxiety on the level of academic engagement, attention and learning motivation of elementary school students. *Journal of Educational Sciences and Learning*, 13(2), 45-70. [Persian]
- Fredrikson, K. (2020). Hyperactivity and academic engagement in children. *Learning and Instruction*, 68, 101345.

- students. *Journal of School Psychology and Learning*, 9(1), 40-65. [Persian]
- Zakeri, N. (2021). The role of hyperactivity and aggression in reducing academic engagement and academic performance of elementary school students. *Journal of Educational Studies and Learning Psychology*, 13(3), 90-110. [Persian]
- Salamati, H. (2024). Analysis of the relationship between dimensions of aggression and the level of academic engagement of sixth grade elementary school students. *Journal of Psychology and Education Research*, 14(1), 75-95. [Persian]
- Samsari, A. (2012). Studying the relationship between hyperactivity disorder and dimensions of aggression with test anxiety in male and female elementary school